

Archeologe Maja d'Hollosy brengt zestien eeuwen oude schedel tot leven

'Oermens Hilde gewoon zoals jij en ik'

DOOR JAN BUTTER

CASTRICUM - De dood van de jonge vrouw Hilde, in 1995 gevonden onder de grond in Castricum, is nooit opgehelderd. Dat is geen wonder, want zij leefde lang geleden: in de vierde eeuw na Christus. De archeologe Maja d'Hollosy heeft haar hoofd gereconstrueerd. Hilde van Castricum, de centrale personage in een boek en een tentoonstelling in De Hoep, was zeker niet onknop.

Hilde heeft een markant hoofd, zegt de Amsterdamse archeologe Maja d'Hollosy. Zij wijst op de brede kaak. „Hilde had voor een vrouw een vrij robuuste schedel.” Ze heeft een ietwat mannelijk gezicht. Daaraan is zij goed te herkennen. d'Hollosy heeft twee maanden intensief gewerkt aan de gezichtsreconstructie van de jonge vrouw die 1600 jaar geleden rondliep in Castricum. Het is geen aangeklede etalagepop. „Het hoofd klopt. Alleen het kapsel is een gok.”

De Amsterdamse archeologe is gespecialiseerd in skeletonderzoek. Fysische antropologie, om precies te zijn. Gezichtsreconstructies doet zij erbij. Zij heeft dit werk ondergebracht in een eigen bedrijfje: Skullpting. Het aantal opdrachten is heel beperkt, voegt zij er aan toe. „Het is een heel kleine markt. Toevallig heb ik er dit jaar al drie gemaakt. Drie hoofden in brons. Ze krijgen een plek in de Haagse vinex-wijk Ypenburg. Hun schedels zijn gevonden in een grafveld daar: een man, een vrouw en een kind. Een vinexgezinnetje avant la lettre dus.”

Botbreuk

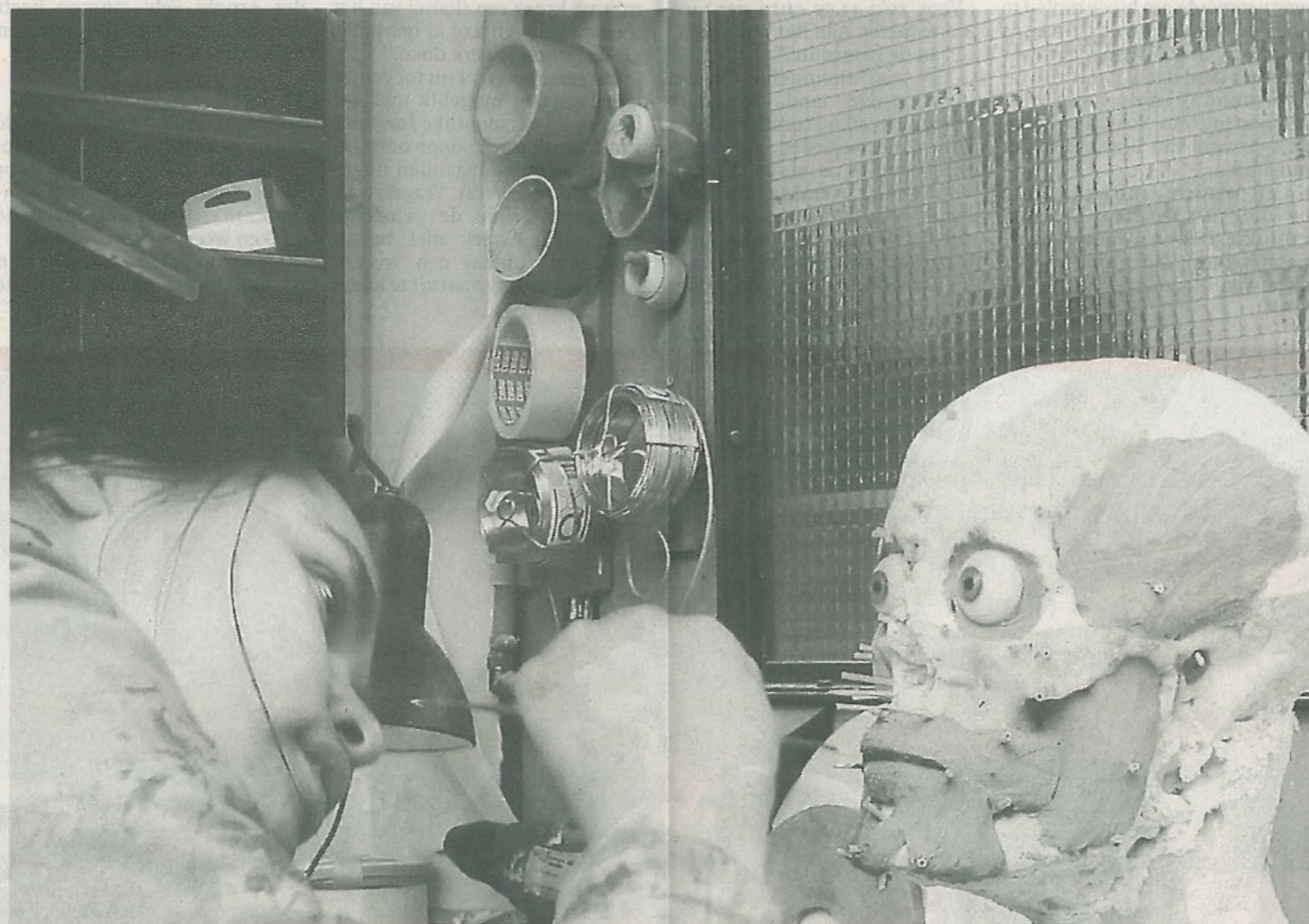
Hilde is in 1995 gevonden bij een grote archeologische opgraving in de Oosterbuurt in Castricum. Vlak onder het maai-veld in een eeuwenlang onge-rept weiland. Ze lag in een vreemde houding: op haar buik. Haar dood roept nog steeds veel vragen op. Stierf zij wel een natuurlijke dood? Is ze voorover gevallen of geworpen? Is ze ver-

stoten of wellicht vermoord? Het is allemaal niet meer te achterhalen.

Hilde was 1,65 meter lang en 24 tot 30 jaar oud. Ze leefde in de tweede helft van de vierde eeuw in een kleine boerengemeenschap. Bijzonder kenmerk: een niet geheelde botbreuk in haar linker onderarm. Daar moet ze veel last van hebben gehad. Nog een bijzonderheid: Hilde had een prachtige halsketting om van Romeinse makelij: kralen van gouddruppels in glas. Ongetwijfeld een kostbaarheid in die tijd.

Een enkele keer wordt d'Hollosy ingeschakeld door justitie, maar meestal hebben haar gezichtsreconstructies een archeologische achtergrond. Zoals nu. Hilde is de centrale personage in een boek ('Het land van Hilde') en een tentoonstelling ('Schatten onder je voeten') over de archeologische opgraving in de Oosterbuurt. De reconstructie moet het verleden aanschouwelijk maken. „Bezoekers kunnen zich makkelijker identificeren met deze dame dan met een uitstalling van botten. Het is ter lering en vermaak, een publiekstrekker.”

Jarenlang lag het skelet van Hilde in een kartonnen doos in een archeologisch depot, met het nummer S148 als opschrift. „Ik werd benaderd door Rob van Eerden van de provincie, de opdrachtgever. Bij hem komt de ouderwetse naam vandaan. Hildebrecht, kortweg Hilde. Ik heb eerst gekeken of de schedel goed genoeg was. Dat was het. Het is heel compleet, maar te

Een geconcentreerde archeologe Maja d'Hollosy werkt aan de kop van Hilde. In dit stadium, zonder huid, ziet het er eng uit. FOTO ERIC HILLENBRINK

kwetsbaar om een mal van te maken. Daarom is een CT-scan gemaakt in het ziekenhuis in Utrecht en daarvan zijn 3D-prints gedrukt. Daarmee hebben we een kopie van nylon gemaakt.”

Formules

Toen begon pas het echte werk: het aanbrengen – in klei – van de diverse weefsels. Zoals spieren, vetten, huid. Hoeveel? Dat heeft de Amsterdamse allemaal

niet zelf hoeven bedenken. „Dat gaat heel nauwkeurig. Hiervoor bestaan vaste formules”, vertelt zij. „Voor elke bevolkingsgroep – man, vrouw, ras, leeftijd – bestaat een tabel die de weefsel dikte op de verschillende plekken aangeeft. Zo wordt de dikte van de lippen bepaald door de hoogte van de tanden. Zo ook de stand van de ogen en de breedte van de neus: het is allemaal gebonden aan vaste regels.”

d'Hollosy bladert snel door de foto's die zij van de verschillende stadia heeft gemaakt. Net een film. Het is even schrikken als de oogbollen er in zitten. Wat zijn die groot, wat steken ze uit. Daarna wordt de kop beetje bij beetje vriendelijker. De spieren worden opgezet, de vetlagen zoals bij de wangen, de huid, de rimpels. Met stalen penntjes in de schedel houdt zij in de gaten hoe dik de lagen zijn. Het is fijnere boetseer-

werk. Langzamerhand komt de kop tot leven.

Daarmee is het werk nog niet gedaan. „Van de basisschedel wordt opnieuw een mal gemaakt. Daaruit is in siliconenrubber een nieuwe kop gegoten. Dat is de kop die op de tentoonstelling is te zien. Die kop ga ik eerst verven. Daarna prik ik de wimpers en wenkbrauwen er in. Uiteindelijk gaat de pruik er op, een pruik van mensenhaar”, aldus de archeologe over Hilde

die een standaardonderlijf heeft gekregen. Dat wel. Daarentegen gaat ze gekleed in een mantel en jurk, gemaakt door specialisten, volgens oude weefpatronen. Ook een kopie van de kralenketting ontbreekt uiteraard niet.

Blond

Het hoofd klopt. Dat kan niet anders. „De verhoudingen worden nauwkeurig gedictieerd door de schedel. Het blonde haar is en blijft een gok, net zoals de tint van de huid. We kunnen dat niet opmaken uit de overblijfselen. Wel weten we uit beschrijvingen van de Romeinen dat de mensen in deze streken, anders dan zichzelf, lichte ogen hadden en blond waren. Maar of Hilde licht- of donkerblond was, dat weet ik niet.”

Zij vervolgt: „Als het zou aankomen op herkenning, zoals bij een justitieel onderzoek, houd ik zulke details bewust vaag. Wat je niet zeker weet kun je in dat geval beter weglaten. Maar dat was hier natuurlijk niet de bedoeling. Of haar familie het hoofd zou herkennen? Je moet erg veel geluk hebben om een goedlijkend portret te kleien uit een schedel. Hoe meer het gezicht afwijkt van het gemiddelde, de standaard, hoe beter de herkenning. Hilde heeft een apart, wat fors gezicht. Ja, ik denk dat er een goede kans is.”

Hilde ziet er mooi uit met haar lange blonde haar. Ze is best een knappe verschijning. Dat is zeker als de kapper haar nog even van een hedendaags kapsel zou voorzien. Maja d'Hollosy: „Men heeft wel eens het idee dat voor de middeleeuwen hier een soort oermensen woonden. Dat is niet zo. Zo veel is er niet veranderd. Het waren gewoon mensen zoals jij en ik. Wel een stuk kleiner, maar verder mensen die je op straat zo tegen het lijf kan lopen.”